

Suurten kaupunkien ilmastoyhteistyö ja ilmastoverkoston kärkihankkeet

Pauli Välimäki

Pormestarin erityisavustaja

ECO2 – Ekotehokas Tampere 2020 –hankkeen johtaja

Kaupunginjohtajien ilmastoverkoston sihteeri

Ilmastoareena 24.4.2012

Mikä on kaupunginjohtajien ilmastoverkosto?

- Kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajat käynnistivät Sitran aloitteesta 15.2.2011 ilmastoverkoston, jonka tarkoitus on edistää EU:n ilmastotavoitteiden toteuttamista suurimmissa kaupungeissa.
- Verkoston jäseniä ovat Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Turku ja Oulu.
- Ilmastoverkoston voivat liittyä kaupungit, jotka ovat EU:n Covenant of Mayors –yleiskokouksen jäseniä.

Covenant of Mayors

- Euroopan Unionin energiakomissaarin aloitteesta syntynyt kaupunginjohtajien energia- ja ilmastosopimus (Covenant of Mayors) sai alkunsa vuonna 2008
- Tähän mennessä siihen oli liittynyt yli 3800 kaupunkia eri puolilta Eurooppaa.
- Sopimuksen tehneet kaupungit ovat sitoutuneet vähentämään CO₂-päästöjään vuoteen 2020 mennessä vähintään 20 % vuoden 1990 tasosta.
- Sitoumus koskee kaikkea kaupunkialueen energiankäyttöä, johon kaupungin on mahdollista vaikuttaa.
- Tärkeänä osana sitoumusta on kansalaisten ja eri sektorien aktivointi mukaan päästöjen vähentämiseen ja vähennystoimenpiteiden kehittämiseen.
- Suomesta mukana toistaiseksi kuusi suurinta kaupunkia.

SEAP – Kestävän energiankäytön toimintaohjelma

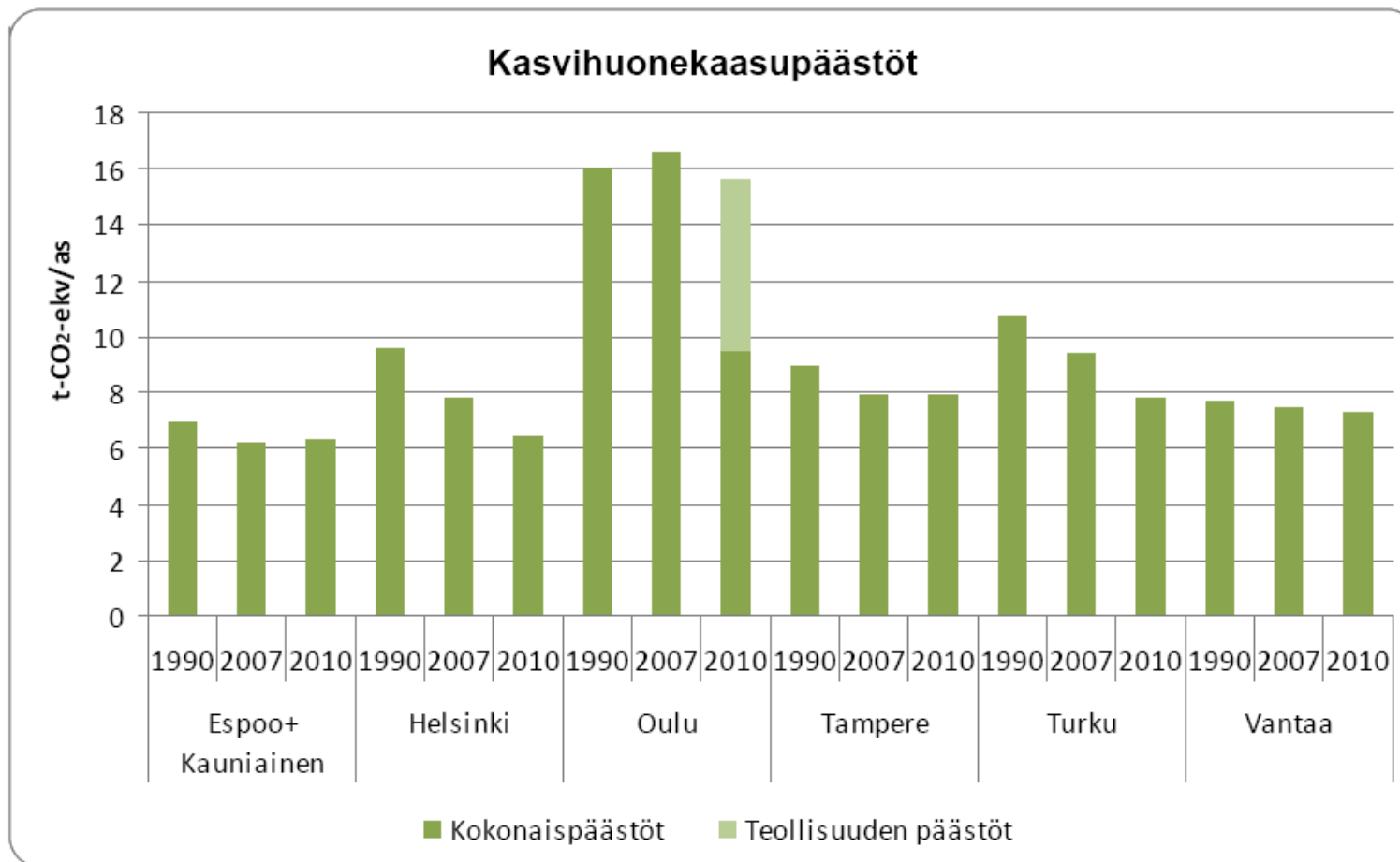
- Covenant of Mayors –kaupunki sitoutuu laatimaan Kestävän energiankäytön toimintasuunnitelman (SEAP, Sustainable Energy Action Plan).
- Siinä osoitetaan keinot, joilla kaupunki toteuttaa kasvihuonekaasujen päästövähennystavoitteet vuoteen 2020 mennessä.
- Esimerkkinä Helsinki:
  - Kaupungin omien toimintojen osuus koko kaupunkialueen CO₂-päästöistä on n. 14 %
  - Jos kaupunki vähentää -20 %, muut toimijat eivät mitään, kokonaispäästöt vähenevät -3 %
  - Kaupungin toimivallan piirissä ainakin 34 % kaikista päästöistä
  - Kaupungin keinoja vaikuttaa: Kaavoitus, tontinluovutusehdot, liikennesuunnittelu, julkinen liikenne, hankintapolitiikka, taloudelliset ohjauskeinot, neuvontapalvelut, sopimusohjaus

Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyysindikaattorit

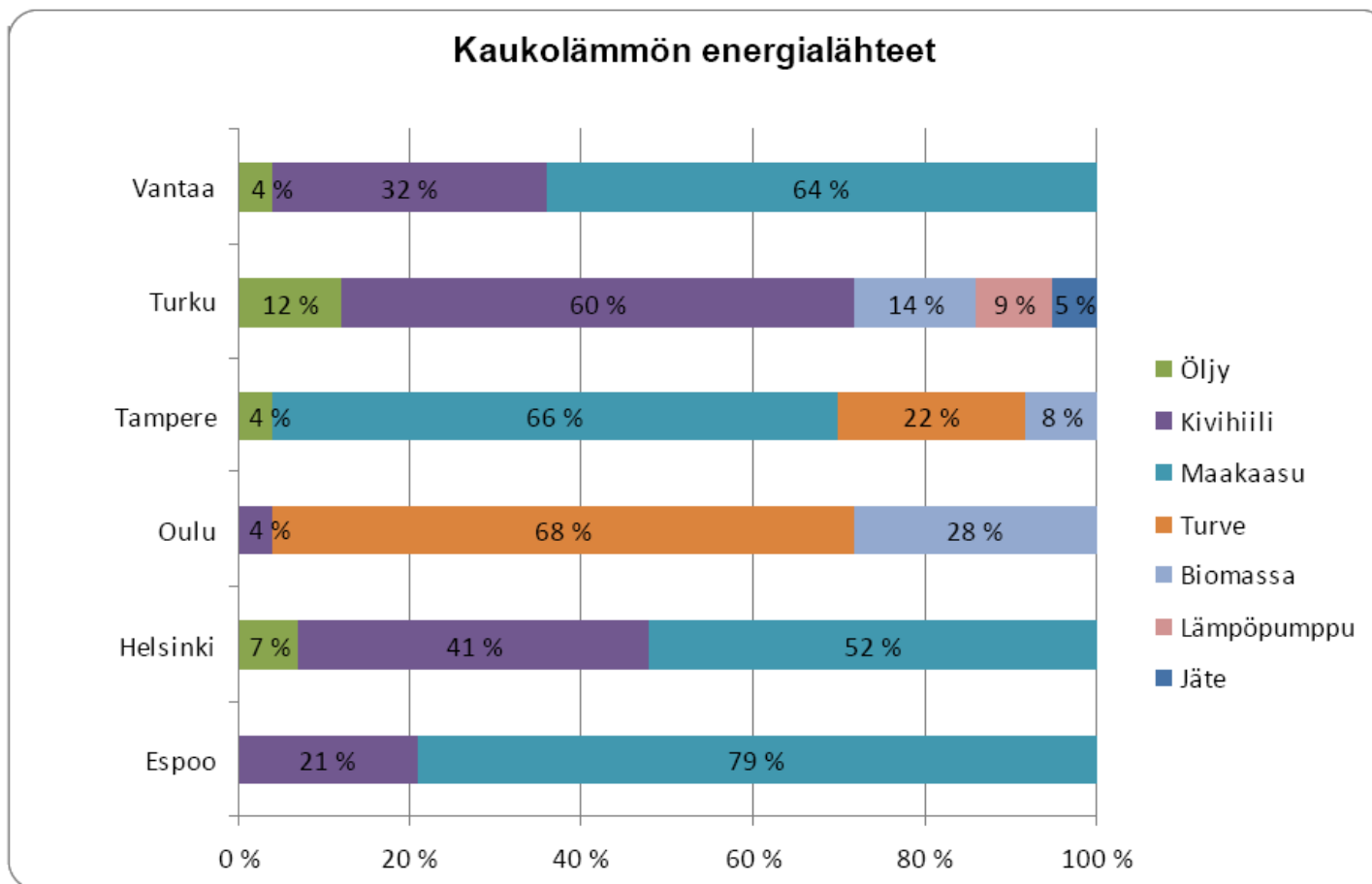

- Kuutoskaupungit ovat laatineet yhteiset ekologisen kestävyysindikaattorit, joita on seurattu vuodesta 2004 lähtien
- Indikaattoreita ovat esim.:
  - Ekologinen jalanjälki
  - kasvihuonekaasupäästöt
  - asukastyytyväisyys
  - Asemakaavoitetulle alueelle rakentamisen osuus
  - Luonnonsuojelualueiden ja virkistysalueiden osuus pinta-alasta
  - Palvelujen saavutettavuus
  - Kaukolämmön tuotannon energialähteet
  - Yhdyskunnan sähkön ja veden kulutus
  - Yhdyskunnan ilmanlaatu, jätevesikuormitus ja loppusijoitetun yhdyskuntajätteen
  - Autoistuminen ja joukkoliikennematkojen määrä
  - Paperinkulutus ja ympäristötuotteet hankinnoissa
  - Ympäristötoiminnan taloudelliset tunnusluvut

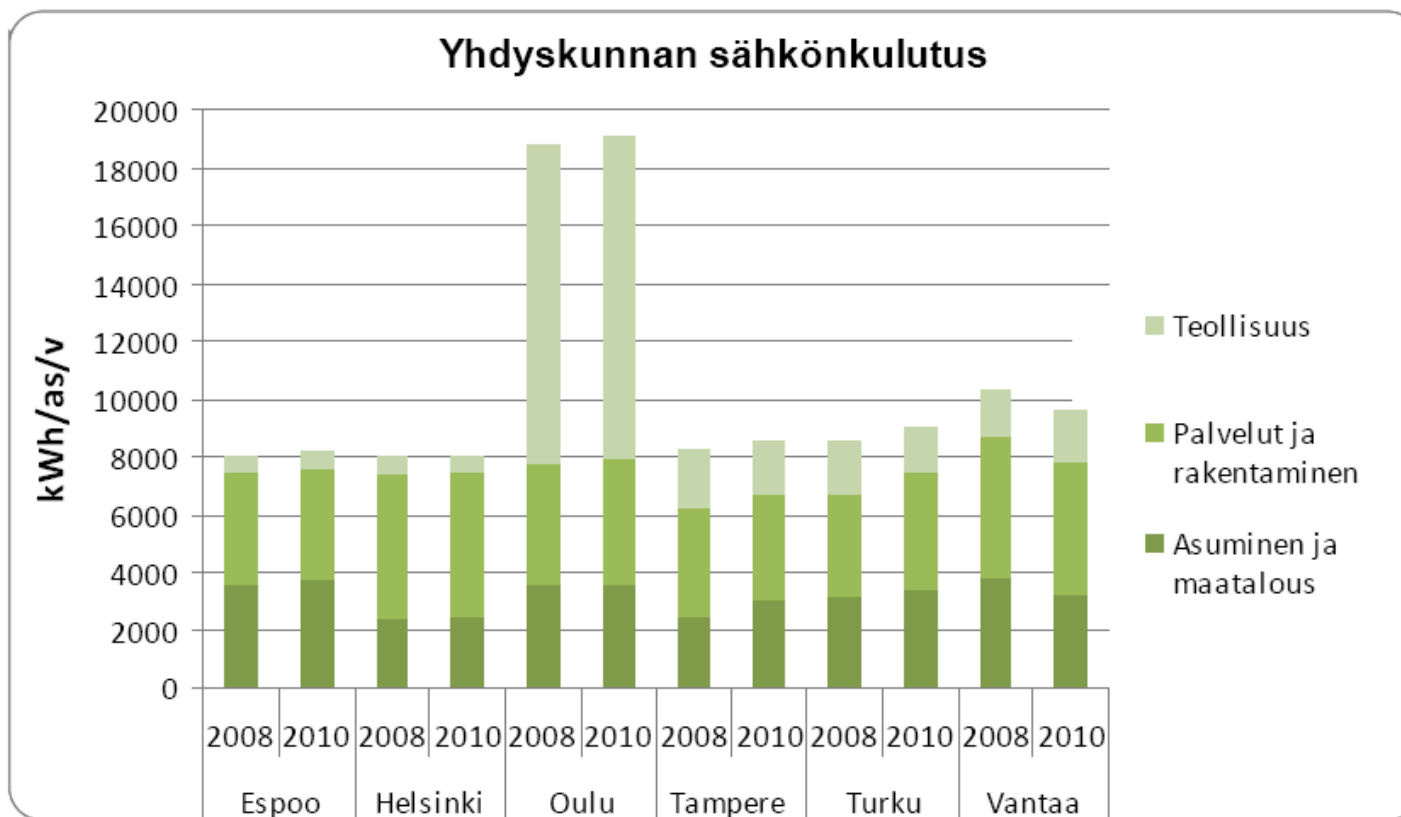
Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyysindikaattorit

Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyysindikaattorit

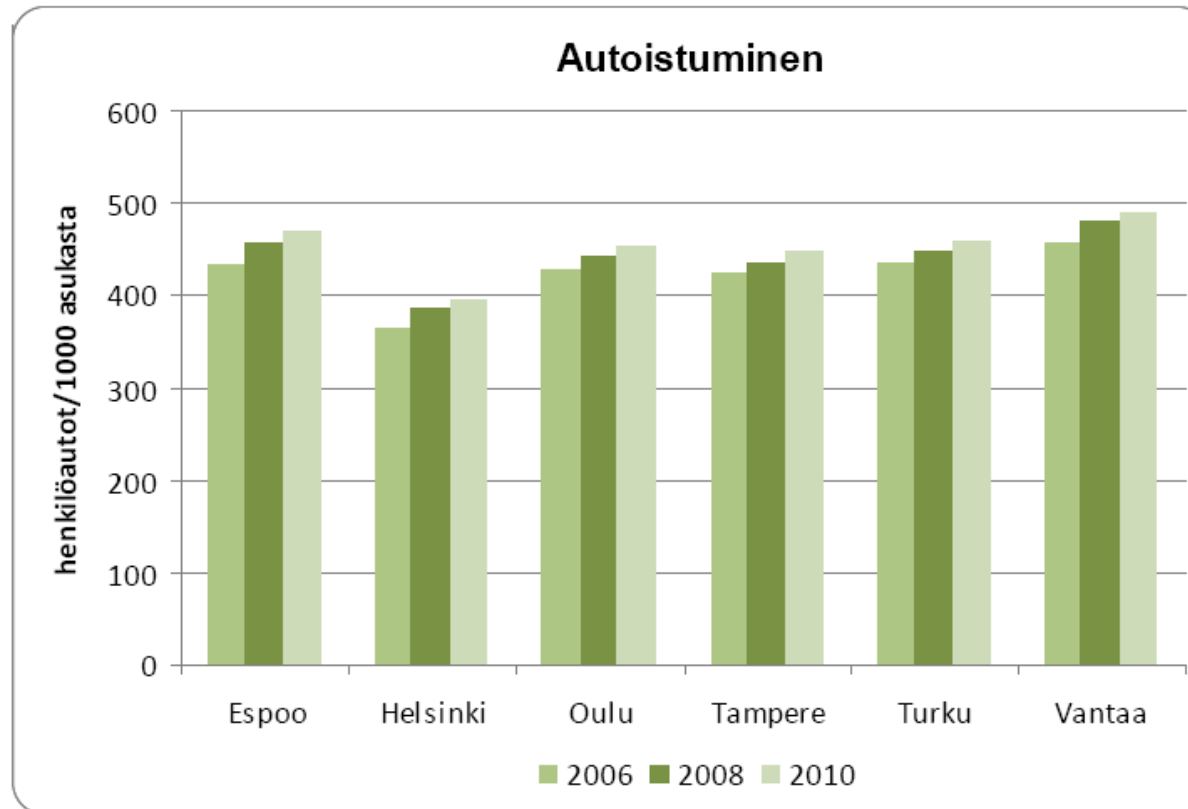

Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyysindikaattorit

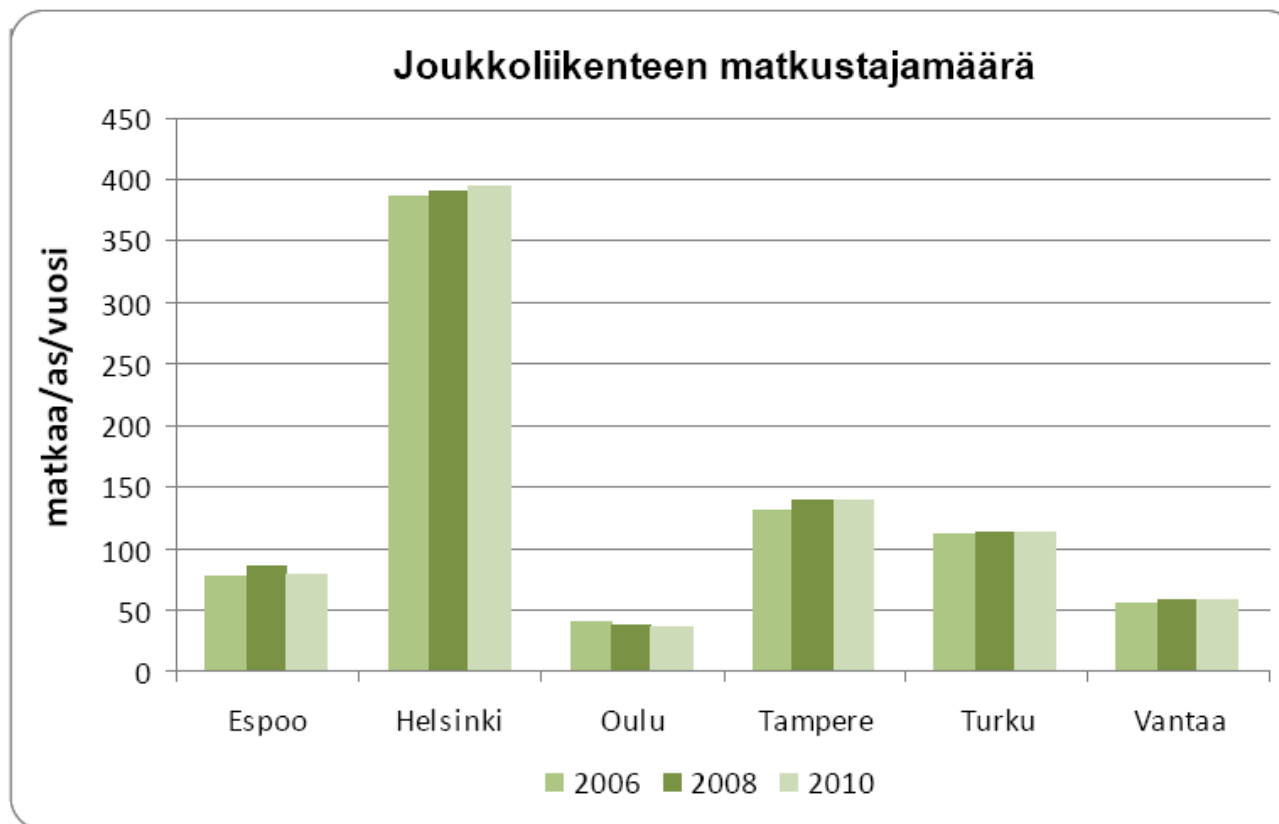

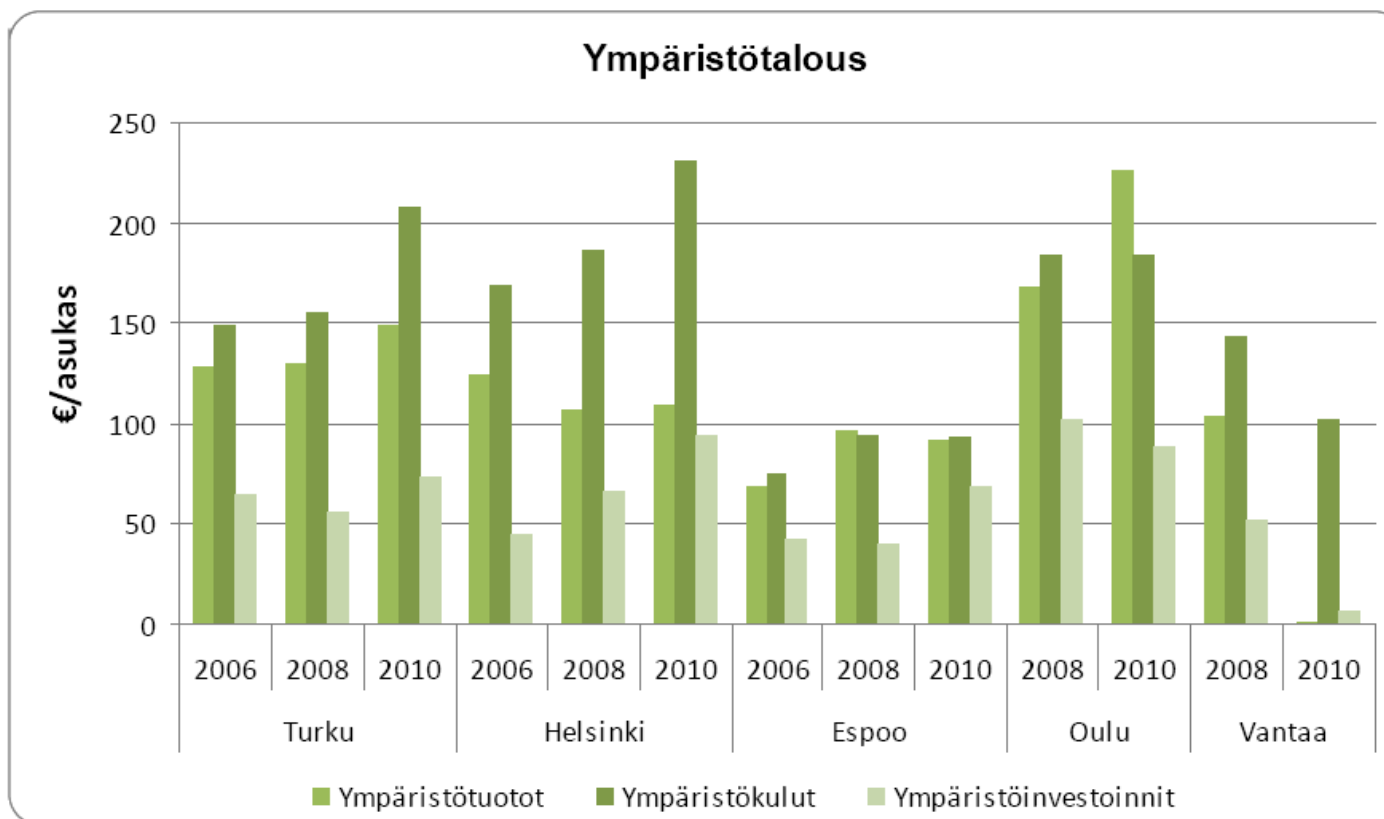
Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyys indikaattorit

Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyuden indikaattorit

Kuutoskaupunkien ekologisen kestävyuden indikaattorit

Kaupunkien ohjauskeinoja

- **Kaavoitus:**
  - KEKO – Kaavoituksen ekotyökalun kehityshanke käynnissä
  - Kaavojen energiatarkastelu piloteista yleiseksi käytännöksi
  - Vähähiiliset tai hiilineutraalit aluekehityshankkeet
(HKI: Viikki, Low2No, Tampere: Nurmi-Sorila, Isokuusi, Vantaa: Marja-Vantaa, Porvoo: Skafträrr)
- **Tontinluovutusehdot:**
  - A-energiataso minimivaatimuksena Helsingissä ja Tampereella
  - Oulu ”hoksauttaa” pientalorakentajia A-tasoon
- **Liikenne:**
  - Tampere ja Turku suunnittelevat raitiotieliikennettä
  - Turku selvittää biokaasua bussien polttoaineena
  - Helsinki antaa etusijan vähäpäästöisille autoille.
  - Kaupungit ”alustoina” valtakunnallisessa Sähköautojen tutkimushankkeessa.

KEKO – Kaavoituksen ekotyökalu

Tutkimus- ja kehityshanke: VTT, Aalto ja SYKE

Keko-A

- TP1. Arviointikohteen rajaus ja sisältö
- TP2. Menetelmät ja työkalut
- TP3. Ekotehokkuuden perustutkimustarpeet työkalujen jatkokehitystä varten

Keko-B

- TP1. Keko-arviointityökalujen kehittäminen
- TP2. Palaute- ja kehittämistyöpajat tilaajatahojen kanssa
- TP3. Työkalujen demot, pilottikäyttö, päivitys ja raportointi
- TP4. Ylläpidon liiketoimintamallin ja jatkokehitystoiminnan valmistelu

1. Espoon kaupunki (h)
2. Helsingin kaupunki (h)
3. Joensuun kaupunki
4. Kuopion kaupunki
5. Lahden kaupunki
6. Tampereen kaupunki (h)
7. Vantaan kaupunki
8. Skanska Talonrakennus Oy
9. YIT Rakennus Oy
10. Ympäristöministeriö

KEKO B -hankkeeseen osallistuvat uudet kumppanit:

11. Kokkolan kaupunki
12. Kotkan kaupunki
13. Kouvolan kaupunki
14. Lappeenrannan kaupunki
15. Mikkelin kaupunki
16. Porin kaupunki
17. Porvoon kaupunki

Kaupunkien ohjauskeinoja

- **Hankinnat:**
  - Turku ostaa 100 % uusiutuvaa sähköä kaupungin kiinteistöihin.
  - Helsinki edellyttää bussikalustolta normeja tiukempia päästörajoja.
  - Tampere käyttää vain Reilun kaupan kahvia kaupungin tilaisuuksissa.
- **Taloudelliset ohjauskeinot:**
  - Helsinki antaa alennuksen vähäpäästöisten autojen pysäköintimaksuista.
  - Tampere myöntää 50 % alennuksen tontinvuokrasta asuntomessujen passiivi- ja nollaenergiataloille.
  - Tampere kannustaa täydennysrakentamiseen alennetulla kaavoitusmaksulla.
- **Neuvonta:**
  - Tampere perusti Rakentajan energianeuvontakeskuksen www.raneneuvoo.fi
  - Oulu hoksauttaa pientalorakentajia rakennuslupamaksuun sisältyvässä Rakentajakoulussa.
  - Pääkaupunkiseudulla Ilmastoinfo, Turussa Valonia ja Tampereella Moreenia neuvovat kaupunkilaisia ilmastoystävälliseen kulutukseen.

Kaupunkien ohjauskeinoja

- Uusiutuvan energian lisääminen
  - RESCA – Renewable Energy Solutions in City Areas
  - Suurten kaupunkien Tekes-hanke, jossa on käynnistetty 15 energiapilottia
  - Mukana hankkeessa ovat HSY, Tampere, Turku, Oulu ja Vantaa.
  - Tavoite: Yhteisen toiminnan myötä pystytään kehittämään ja lisäämään uusiutuvan energian tuotantoa sekä jakamaan sen osalta parhaita käytäntöjä suurten kaupunkien välillä. Erityisenä näkökulmana hankkeessa on, miten kaupunkitoimijat voivat luoda toimintaedellytyksiä uusiutuvan energian käyttöönottamiseksi.
  - <http://www.resca.fi/>

HERMIA

ECO₂
Ekotehokas
Tampere 2020

 Vantaa

2011
TURKU • ÅBO

OULU

 HSY

 Kestävä
yhdyskunta

 Tekes

Kaupunkien ohjauskeinoja

- Esimerkkejä RESCA-piloteista
  - HSY: Jätevesiverkoston lämmön talteenotto
  - Tampere: Hiilineutraalin Särkänniemen ja Tampere-talon konseptit
  - Turku: Biokaasun käyttö bussien polttoaineena
  - Oulu: Uusiutuvan energian hybridiratkaisut pientaloissa
  - Vantaa: Matalakaukolämpöverkko Marja-Vantaalla

HERMIA

ECO₂
Ekotehokas
Tampere 2020

Vantaa

2011
TURKU • ÅBO

OULU

HSY

Kestävä
yhdyskunta

Tekes

Kaupunginjohtajien ilmastoaloitteet

- Paikallinen energiaviisaan rakentamisen tiekartta
  - ERA17-toimintaohjelmassa esitettiin, että kunnat tekisivät paikallisia energiaviisaan rakentamisen tiekarttoja, joissa esitettäisiin tavoitteet ja keinot energiatehokkaaseen uudis- ja korjausrakentamiseen. Tällainen tiekartta on tarpeen, jotta kunnat voivat ohjata rakentamista kohti haastavaa lähes nollaenergiatasoa, jonka EU on asettanut tavoitteeksi vuosikymmenen loppuun mennessä.
  - Tiekartat perustuvat kunkin kaupungin olosuhteisiin ja parhaisiin käytäntöihin, joilla pyritään yhteiseen tavoitteeseen, eli energiatehokkaaseen rakennettuun ympäristöön.
  - Lisätietoja: Pauli Välimäki, pauli.valimaki@tampere.fi

Kaupunginjohtajien ilmastoaloitteet

- Rakennusvalvonnan kehittäminen ennakoivan laadunvalvonnan suuntaan
  - Neuvonnan ja laadunohjauksen avulla edistetään energiatehokasta ja kestäväää rakentamista. Suuret kaupungit pyrkivät tässä yhtenäisiin toimintamalleihin, jotka varmistavat, että uudisrakentaminen on kauttaaltaan vähintään energiatodistuksen A-tasoa.
  - Esimerkkinä Oulun Rakennusvalvonnan toteuttama pientalorakentajien ennakoiva laadunohjaus.
  - Lisätietoja: Marketta Karhu, marketta.karhu@ouka.fi

Kaupunginjohtajien ilmastoaloitteet

- Yhteishanke energia- ja ilmastoneuvonnan verkottamiseksi ja asukkaiden ilmastotekojen edistämiseksi asuinalueilla
  - Kuusi suurinta kaupunkia toteuttavat hankkeen, jossa verkotetaan kuuden kaupungin (Helsinki, Espoo, Vantaa, Tampere, Turku ja Oulu) energia- ja ilmastoneuvontaa tekevät organisaatiot ja toteutetaan hiilineutraalisuuteen tähtäävä asuinaluepilotti kussakin kaupungissa. Tavoitteena on siirtää hyviä käytäntöjä ja asukasneuvonnan toimintamalleja kuuden kaupungin toimijoiden välillä.
  - Hankkeen toteuttamista varten kukin kaupunki sai vuoden 2012 alussa TEM:n rahoitusta osana maakuntakeskusten energianeuvontahanketta.
  - Lisätietoja: Päivi Kippo-Edlund, paivi.kippo-edlund@hel.fi

Kaupunginjohtajien ilmastoaloitteet

- Ilmastovaikutukset budjettiin
  - Kuusi suurinta kaupunkia ovat sitoutuneet vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä EU:n kaupunginjohtajien sopimuksen mukaisesti vähintään 20 prosenttia vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Eräs ohjausväline tämän tavoitteen toteuttamiseksi ja seuraamiseksi on Kestävän kehityksen budjetointi. Kehitämme suurten kaupunkien yhteisiä budjetointikäytäntöjä.
  - Esimerkkinä Turun kaupungin Kestävän kehityksen budjetointi.
  - Lisätietoja: Risto Veivo, risto.veivo@turku.fi

Kaupunginjohtajien ilmastoaloitteet

- Ekotukitoiminnan levittäminen
  - Kuusi suurinta kaupunkia kannustavat luomaan työyksiköihin ekotukiverkoston samaan tapaan kuin työpaikoilla on atk-tukihenkilöitä. Ekotukihenkilöt motivoivat ja neuvovat oman työnsä ohessa työyhteisön muita jäseniä esimerkiksi energiaa säästäviin ja jätteitä vähentäviin työtapoihin. Toiminta verkostoidaan hyvien toimintatapojen nopean levittämisen ja päällekkäisen työn tekemisen välttämiseksi
  - Ekotukitoiminta käynnistyi Helsingissä vuonna 2006, josta se on levinnyt jo moniin kaupunkeihin kuten Espooseen ja Vantaalle. Myös muissa suurissa kaupungeissa on tavoitteena ottaa malli käyttöön ja hyödyntää olemassa olevaa ympäristövastaava- tms. verkostoa.
  - Lisätietoja: Päivi Kippo-Edlund, paivi.kippo-edlund@hel.fi

Kaupunginjohtajien ilmastoaloitteet

- Matkustustarpeen vähentäminen
  - Vähennämme matkustamistarvetta kehittämällä sähköistä kokouskäytäntöä ja ottamalla käyttöön videoneuvotteluyhteydet.
  - Hyvä keino vähentää matkustamista ylipäätään on videoneuvottelu. Tekniset järjestelmät mahdollistavat nykyään sujuvat neuvotteluyhteydet suoraan työpisteiden välille tai erillisten videoneuvotteluhuoneiden välille.
  - Suurten kaupunkien yhteistyössä lisätään videoneuvotteluja.
  - Lisätietoja: Pauli Välimäki, pauli.valimaki@tampere.fi

24.4.2012

- Kaupunginjohtajien ilmastoverkosto kokoontuu seuraavan kerran 3.5.2012 Tampereella Kuntien Ilmastokonferenssin yhteydessä.
- Silloin arvioimme, miten esittämämme aloitteet ja hankkeet ovat edenneet.
- Valmisteilla on uusia ilmastoaloitteita seuraavista aiheista:
  - Selvitetään suurten kaupunkien mahdollisuudet vähentää kasvihuonekaasupäästöjä 30 % v. 2020 mennessä.
  - Kuntien ja valtion ilmastokumppanuusaloitteen tukeminen.
  - Vähäpäästöisten autojen käyttöönoton edistäminen.
  - Pienten ja keskisuurten yritysten ilmasto- ja ympäristötyön tukeminen.

Suurten kaupunkien ilmastoyhteistyö

Kiitos!

pauli.valimaki@tampere.fi

040 801 6035

www.eco2.fi

